N°. 44. Donderdag 2 November 1916. 16de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST":
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Zorg voor de in het Moederland studeerenden.

Onder dezen titel schreef *J. C. H.* in *Het Koloniaal Weekblad* van 27 Juli een artikel, dat de aandacht trok van menigen lezer, begaan met het lot van zoovele Indische jongelieden, die, ver van huis, in een hun veelal geheel vreemde omgeving, gedurende den meest ontvankelijken tijd van hun leven, zich de noodige kennis en ontwikkeling voor hun verder bestaan moeten eigen maken.

J. C. H. zette toen het denkbeeld uiteen — dat veler instemming vond — om een *Te Huis* te stichten voor Indische studenten en wees er op, dat iets dergelijks met regeeringssteun reeds in Engeland bestaat.

Onlangs eenige weken te Londen vertoevende, maakten wij van deze gelegenheid gebruik tot het winnen van inlichtingen betreffende een en ander.

Door de zeer gewaardeerde, persoonlijke bemoeiingen van onzen volijverigen gezant aldaar, Jhr. Mr. R. Marees van Swinderen, verkregen wij toegang tot *Sir W. H. Mercer*, die den titel draagt van *Crown-agent for the Colonies* en o.a. tot taak heeft, met behulp van een uitgelezen staf van medewerkers, alle in Engeland studeerende inboorlingen uit de *Crown-dominions* zooveel mogelijk met raad en daad bij te staan. Deze heer stond onze zeer welwillend te woord en vertelde uitvoerig allerlei bizonderheden over zijn ,,pupils'', meest van neger-afkomst, die uit de verschillende Engelsche kolonies o.a. uit Goudkust, Sierra Leone, Gambia, Nigeria, Oost-Afrika, Uganda, Nyasaland, Zanzibar, Somaliland, Honduras, Jamaïca, Guiana, Trinidad, Mauritius, ook uit Straits Settelements, Feder-Baloy States, Selangor, Perak en Ceylon, naar Europa komen om er hunne studiën te voltooien, daartoe in staat gesteld door eene subsidie uit de Koloniale Regeeringskas, meer of minder groot naar gelang de rijkdom der kolonie. Mauritius kan bijv. in dit opzicht zeer vrijgevig zijn, maar ook de minder ruim bebedeelde studenten kunnen zich, dank zij de voorlichting van zijn buraeu, altijd behoorlijk bedruipen. Hij was vol lof over het gedrag en de vorderingen dier jongelieden. Van ieder afzonderlijk worden geregeld staten aangehouden, waartoe inlichtingen werden verstrekt niet alleen door Hoofden der inrichtingen van onderwijs of de Directie der werkplaatsen, maar ook van den familiekring, waar de student geplaatst is door bemiddeling der commissie.

De heer Mercer voelde in 't geheel niets voor een z.g. ,,te huis,'' waar z.i. die jongelieden te veel zouden leeren samenhokken, terwijl zijn streven juist is hen dadelijk geheel in de Europeesche omgeving en beweging te brengen. Ook wordt er voor gezorgd, dat de afgestudeerden, bij terugkomst in eigen land, de verworven kundigheden zoo spoedig mogelijk in toepassing brengen en er hun levensonderhoud mee kunnen verdienen, twee methoden, waarbij zij zich tot nu toe zeer wel hebben bevonden, in tegenstelling — naar hij zeide — met de studenten van Engelsch-Indischen afkomst, waarmede hij echter niets uitstaande had.

Omtrent laatstgenoemden werd ik, alweder door onzen gezant in de gelegenheid gesteld, inlichtingen te ontvangen bij het *Indian Students' Department* van de *India Office*, van den heer *R. E. Field*, den ambtenaar, die thans als het ware de schakel vormt tusschen dat departement en het ,,*te huis*'', *Cromwell Road 21*, waar hij mede-inwoner (warden) is, terwijl hij gedurende de kantooruren op het Ministerie van Koloniën arbeidt. Door diens bemiddeling ontvingen wij ook een uitnoodiging tot een bezoek aan bedoeld te huis, zoomede de drie officieele jaarrapporten betreffende het werk dezer koloniale afdeeling en de door haar uitgegeven vlugschriften, o. m. getiteld: ,,*Notes and Suggestions for Indian Students Visiting England*''. ,,*Indian Students and Guardinship in Great Britain*'', ,,*The Cost of Living for Indian Students in Great Britain*'', ,,*Notes and Suggestions for Indian Students for the Englisch Bar*'', geschriften, waaruit heel wat wetenswaardigs te bestudeeren valt.

In het eerste jaarverslag, loopende van 1 Juli 1912—Juni 1913, lezen wij o. a.:: Deze organisatie ten bate van Indische studeerenden werd in 1909 in 't leven geroepen op aanraden van een Commissie, ingesteld door den Staatssecretaris voor Indië, welke van oordeel was, dat aan Indische studenten, die naar Engeland komen, geen hinderpalen in den weg mogen staan, doch dat alles in het werk moet worden gesteld om hun alle hulp te verleenen, welke door onofficieele lichamen niet gegeven kan worden. Het eenige doel dezer afdeeling is Indische studenten te helpen, die hier heen komen voor hunne ontwikkeling, alle gemakken te verschaffen, welke zij verlangen en zooveel mogelijk de moeilijkheden voor hen uit den weg te ruimen. Zij heeft geenerlei macht om tucht of dwang uit te oefenen, noch om invloed uit te oefenen op meeningsverschillen. Zij wil geenerlei inbreuk maken op de persoonlijke vrijheid der studenten, maar de ondervinding heeft geleerd, dat een dergelijke afdeeling, met takt en beleid, in menig opzicht den studeerenden van dienst kan zijn, vooral hun, die onbekend met Engelsche gebruiken, plotseling komen te staan voor vele vreemde gewoonten en vooroordeelen, aan het leven in Engeland eigen. Het is van veel belang, dat de Indiërs, die in Groot Brittannië komen studeeren, er alle hulp verkrijgen, die zij noodig hebben om van hun studies zooveel mogelijk nut en profijt te trekken. En het is zelfs van nog meer belang, dat personen, uit de meest ontwikkelde klasse van Indië, wier invloed op het jongere geslacht nog grooter is dan hun aantal zou doen vermoeden, bij terugkeer naar hun land de verzekering meenemen van onzen goeden wil en de overtuiging, dat Indiërs er op rekenen kunnen in Engeland behoorlijk en gul behandeld te worden.

Het aantal Indische studenten neemt gestadig toe. Er waren er in 1913 ongeveer 1700 — sedert den oorlog zijn er echter aanmerkelijk minder — waaronder een paar honderd met gouvernements-studiebeurzen, die, al was 't alleen om deze financieele reden, van zelf onder toezicht der commissies komen te staan, maar voor iederen Indischen student, die zulks wenscht, staat bedoelde afdeeling steeds met raad en daad gereed. Zij heeft hare vertakkingen in alle universiteitssteden, alsook in de hoofdsteden van Eng. Indië.

Het in 1909 door den Staatssecretaris ingestelde Bureau is sedert 3 jaren gevestigd in Cromwell-road No. 21, het statige gebouw, waarvan onderstaande foto een beeld geeft.

Het Ind. ,,Tehuis'', Cromwell-road 21 te Londen.

Daar heeft de Londensche raadgever op onderwijsgebied zitting met zijne helpers, daar zijn een vijftiental kamers gereed tot ontvangst van Indiërs, die pas aangekomen zijn. Het benedengedeelte van het gebouw is verhuurd aan de *North brook Society*, in wier bestuur ook Indiërs zitting hebben, en die hare localiteiten steeds voor de Indische studenten open stelt.

De tweede verdieping is verhuurd aan de *National Indian Association*, wier secretaresse, miss Beck, die er inwonend is, als de ziel er van mag worden beschouwd, de moederlijke vriendin der Indiërs.

Ook is er een uitgebreide bibliotheek, meerendeels op rechtsgebied en is 't gebouw tevens de zetel der *Distressed Indian Students' Aid Committee*, die er wekelijks vergadert, om beslissingen te nemen in gevallen, waarvoor hun hulp ingeroepen wordt.

Er is een bestuur benoemd tot beheer der geheele inrichting, waarvan één der leden inwonend is, terwijl een bekwame huishoudster voor den dagelijkschen gang van zaken zorgt.

Toen wij op vriendelijke uitnoodiging van den heer Field de inrichting bezochten en er met de Indische jongelieden het middagmaal gebruikten, maakte het geheel een zeer aangenamen indruk. Alles ging er gezellig en ordelijk toe, het eten was eenvoudig doch smakelijk (om Mohamedanen en Hindoes geen aanstoot te geven, komt er nooit var-

kens- of rundvleesch op tafel; rijst met toespijzen ontbreekt er nimmer).

's Avonds wordt er in de algemeene zitkamer thee gedronken, komt er vaak bezoek, ook van andere in Londen wonende Indiërs en wijdt men zich aan gezelschapsspelen en muziek.

De Gezelschapszaal.

De slaapkamers zijn klein maar rein, alle voorzien van gaskachel, terwijl voor iedere vier logé's een badkamer beschikbaar is.

Dit huis is eigenlijk bedoeld als doorgangshuis, ter opname van Indische jongelieden, zoodra zij in Engeland aankomen, totdat zij naar de plaats hunner bestaan gaan, dus in den trant als in bovengenoemd artikel van J. C. H. bedoeld, maar als er kamers open zijn, staan deze ook ter beschikking van tijdelijk in Londen vertoevende, reeds langer in Engeland verblijvende studenten, die er dan ook dikwijls gebruik van maken.

De invloed van een dergelijke inrichting hangt natuurlijk grootendeels af van de personen, die er aan het hoofd van staan.

Waar ons Nederlandsch Ministerie van Koloniën kortelings reeds een begin heeft gemaakt met een dienst van ,,Toezicht op met landssteun hier te lande voor den Indischen dienst studeerende personen'', daar is de hoop zeker gewettigd, dat ook op dit gebied, wellicht in samenwerking met een of meer particuliere vereenigingen, meer zal tot stand komen in het belang der Ned.-Indische studeerende jeugd.

G. v. B. T.

De drie Indische Burgemeesters. *)

Mr. G. J. BISSCHOP, Burgemeester van Batavia.

Batavia, Semarang en Soerabaja hebben thans hun burgemeesters, heuglijk feit, reeds te lang tegemoet gezien. Wat den Bataviasche burgemeester betreft, er zijn menschen, die geboren schijnen om van alles de ziel te zijn. Mr. Bisschop was dit reeds als student, iemand, die altijd en in elk clubje gaarne gezien werd, de ziel van elke fuif, maar ook de ziel van elk ernstig streven.

Later te Buitenzorg geplaatst aan de Secretarie, noemde ook de Buitenlandsche society het een voorrecht hem in haar midden te hebben, werd een avondje pas goed, als hij er was met zijn joviale, opgewekte en tegelijk toch zoo ernstige opvatting van het leven en van alle levensdingen.

Hij werd in 1869 geboren, liep op de gewone wijze het gymnasium af, studeerde te Leiden en promoveerde in 1895.

Hij werd gemeentesecretaris te Schiedam en later te Vlissingen, maar 1906 vertrok hij naar Indië om hier zijn aanstelling te krijgen als referendaris op de Secretarie, waar hij reeds in 1909 bevorderd werd tot gouvernements-secretaris.

Hetzelfde jaar werd hij echter reeds overgeplaatst naar het Dep. van Financiën als eerste secretaris, waar hij de ziel was en het personeel hem op de handen droeg.

*) Ontleend aan het ,,Weekblad voor Indië'' van 13 Aug. j.l.
Red.-Comm.

Iemand als hij, kàn en zàl ook de ziel worden van Java's hoofdstad.

* * *

Mr. A. MEYROOS, Burgemeester van Soerabaja.

Reeds lang was in ingewijde kringen bekend, dat mr. Meyroos Soerabaja's eerste burgemeester zou zijn. Dat de regeering ook hier niet misgegrepen heeft, blijkt niet alleen uit het feit, dat de heer Meyroos bij alle menschen, met wie hij in aanraking kwam, zeer gezien is, maar ook wel uit zijn antecedenten. Het curieuse is, dat Soerabaja niet een ambtenaar als burgemeester krijgt, maar een gewezen journalist.

Mr. Meyroos werd in 1874 geboren, promoveerde in 1897 en kwam niet lang daarna reeds, eerst aan de ,,Dordtsche Courant'' en daarna aan het ,,Vaderland''. In 1911 kwam hij naar Indië en werd geplaatst aan de Algemeene Secretarie om het volgend jaar reeds in de Decentralisatie over te gaan als adjunct-adviseur voor de decentralisatie.

Dat hij Soerabaja teleur zal stellen, behoeft niemand te vreezen; de keuze was zeer moeilijk, maar ook voor Soerabaja heeft de regeering een zeer gelukkige hand gehad.

* * *

D. DE JONG, Burgemeester van Semarang.

Bij de benoeming van burgemeesters voor de drie hoofdplaatsen van Java is de regeering van het zeer verlichte denkbeeld uitgegaan, dat zij allereerst met de bewoners der stad diende te rade te gaan omtrent de keuze van den titularis. Vandaar dat destijds aan de gemeenteraden werd verzocht om zelf een daartoe strekkende voordracht te willen opmaken.

Semarang gaf aan dien oproep gehoor en gaf te kennen, dat een benoeming van den heer De Jong door den raad zeer zou worden op prijs gesteld.

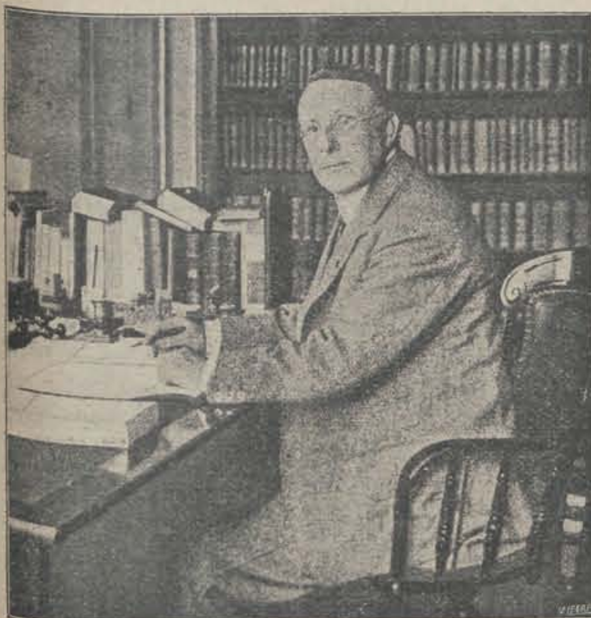
Niet alleen, dat de nieuwe burgervader de stad op zijn duimpje kent en hij bij de bewoners in hoog aanzien staat, maar bovendien bezit hij de eigenschappen, welke voor de vervulling van de nieuwe waardigheid onmisbaar moeten worden geacht.

Gedurende zijn langdurig lidmaatschap van den gemeenteraad heeft de heer De Jong getoond een open oog te hebben voor de belangen der stad en een buitengewoon werkzaam aandeel genomen in de behartiging daarvan, waarbij veeltijds het initiatief van hem uitging. Als afdeelingschef van de Semarang-Joana-Stoomtram heeft hij blijk gegeven een groot organisatievermogen te bezitten. Dat hij Delftsch ingenieur is, geeft waarborg, dat hij de oplossing zal weten te vinden van vele technische vraagstukken.

Hij is de eenvoud en tegemoetkomendheid in persoon, wat aan zijn verstandhouding met de burgerij zelf zeker ten goede zal komen.

Suriname.

Aan den heer *A. van 't Hoogerhuys* is op zijn verzoek eervol ontslag verleend als lid van de commissie van onderwijs te Paramaribo en is hij benoemd tot

G. J. STAAL, de nieuwbenoemde Gouverneur van Suriname.

honorair lid van deze commissie. Niet lang geleden had de heer *Van 't Hoogerhuys* ook ontslag genomen uit den Raad van Bestuur.

Het blad ,,*Suriname*'' van 5 September schrijft naar aanleiding hiervan:

,,Zoo trekt zich uit het openbare leven een der verdienstelijkste ingezetenen terug, naar wij vernemen wegens gezondheidsredenen.

De dankbetuigingen, welke in beide gevallen de heer Van 't Hoogerhuys te beurt vielen, waren niet ijdel, bewijze de onderscheiding van de benoeming tot honorair lid der Commissie van Onderwijs.

De heer Van 't Hoogerhuys is een zoon van 't Moederland, die hier gewerkt en geleefd heeft met de bevolking op hartelijke, onbevooroordeelde, loyale wijze en dan ook aller sympathie verworven heeft. In populariteit is er geen ander die naast hem staat.

Van onder begonnen, is de heer Van 't Hoogerhuys geklommen tot de hoogste sport van het ambtelijke leven — die van hoofd-ambtenaar. Als zoodanig, later als lid der Koloniale Staten, buitengewoon lid van de Raad van Bestuur en in vele andere honoraire functiën en ook door zijn voorbeeld als industrieel zoowel in zijn optreden tegenover zijn personeel als tegenover het publiek, heeft hij de kolonie onschatbare diensten bewezen. Geen wonder, dat bij gelegenheid van zijn veertigjarig jubileum als kolonist hij van alle zijden gehuldigd is, — door de burgerij, zoowel als door het Bestuur.

De heer v. 't H. heeft zich nimmer afgezonderd van de inheemsche bevolking, doch integendeel vrienden en verwantschap daaronder gevonden. Steeds was hij bereid tot hulp in raad en daad; nimmer ook schroomde hij, wanneer hij reden van afkeuring vond in het beleid van zaken, onomwonden zijn stem daarover te laten hooren.

Bij het klimmen der jaren is zijn gezondheid achteruitgegaan. Een bijna 45-jarige, zware arbeidstijd in de tropen blijft den zoon van het koele Europa niet in de kleeren zitten.

De heer v. 't H. vroeg veel van zijn krachten en zelfs te veel. — Mogen nu hij, — noode — zich eenige rust zal gunnen, zijn levensjaren in welstand verlengd worden.

Een eere-salut aan dezen oud-strijder.

* * *

,,*De West*'' van 5 September schrijft:

,,Zelfs de Boschnegers weten tegenwoordig den weg naar de krantenbureaux te vinden.

Gisteren klaagde ons een over de wijze van uitbetaling te Albina. De Boschnegers zouden daar de dupe worden van allerlei praktijker

Tot onze verwondering vernamen wij, dat de uitbetaling van Boschnegers te Albina niet meer geschiedt door bemiddeling van den districts-commissaris.

Men weet, dat vroeger ieder, die voor het passeeren der vallen Boschnegers aanhuurde, zich met die huurlingen begaf naar het districts-bureau, en daar het verschuldigde bedrag deponeerde. Dit bedrag werd genoteerd in het livret, waarvan elke Boschneger voorzien was, en door den commissaris uitbetaald, wanneer de Boschnegers bij hun terugkeer een bewijs vertoonden, dat de lading goed was overgebracht. Dit livret-systeem beantwoordde uitstekend. Het gaf het districts-bestuur een goede contrôle over de Boschnegers en verzekerde aan die menschen (wier onwetendheid zoo vaak wordt misbruikt) een regelmatige uitbetaling.

Als het waar is, dat die maatregel niet meer wordt toegepast, dan wordt bij deze dringend de aandacht van het Gouvernement daarvoor gevraagd.

De Boschnegers hebben ook klachten over bedriegerijen, die bij den houtopkoop, aan de Cottica bijvoorbeeld, plaats vinden. Zij zouden daarom besloten hebben, om hun hout niet meer aan tusschenpersonen te verkoopen, doch het zelf door te brengen naar de stad, om te zorgen dat de winst in hun eigen zak terecht komt.

Wij hebben aan de Boschnegers den raad gegeven, om zich met hun klachten te wenden tot betrokken districtscommissarissen, die daaraan zeker de noodige aandacht zullen schenken.''

In verband hiermede het volgende bericht uit ,,*De West*'' van 15 September:

,,Het Aucaner opperhoofd Amakti, is 27 Augustus van Albina vertrokken naar zijn woonplaats aan de Boven Marowijne.

Vóór zijn vertrek behandelde hij met den districtscommissaris een geschil over het transport van goederen naar de bovenrivieren. De Boschnegers klagen over de betaling en over de behandeling door de Franschen, en dreigen het vervoer van goederen voor de Franschen te zullen weigeren.

Er heerscht onder de Aucaner Boschnegers een ontevreden geest, en Amakti zou zich uitgelaten hebben, dat hij de eenige is, die te bevelen heeft over de Boschnegers.

Meer politietoezicht aan de Marowijne is dringend noodig. Ieder speelt daar de baas, behalve wij. De Fransche surveillanten komen tot op onzen oever, zoogenaamd om déportés op te sporen, maar men is er niet zeker van, of ook niet andere transacties plaats vinden, waardoor de smokkelarij bevorderd wordt.

Per jongste mail zijn naar Paramaribo opgezonden twee déportés, die als getuigen zullen dienen in de zaak betreffende het doodschieten van een hunner kameraden, op Hollandsch grondgebied, door een Franschen commissaris van politie.''

* * *

Uit hetzelfde nummer van ,,*De West*'' nog deze uitknipsels:

,,Nu de kabel kapot is, en telegrammen van Suriname per post via naburige plaatsen verzonden moeten worden, valt het weder op, hoe misdeeld de kolonie op het gebied van telegraphisch verkeer is.

Draadlooze stations, die overal als niets verrijzen, zijn nog steeds een te hoog gemikt ideaal voor Suriname. En het tarief, dat men moet betalen voor het gebruik van een kabel, die ons nog vaak in den steek laat, is eenvoudig verbijsterend.

Iemand, die dezer dagen telegrammen moest verzenden naar Nederland, gaf die mede aan een kennis, die naar Demerara ging. Daar bleek het, dat een telegram in codeschrift 66 Engelsche cent per woord kostte, en voluit geschreven telegrammen 33 cent per woord. In het Nederlandsch geld uitgedrukt, komt dit overeen met *f* 1.45 en 82½ cent per woord, terwijl men in Suriname heeft te betalen *f* 4.08 per woord. Een enorm verschil!''

* * *

,,Sedert eenige weken vertoeft in de kolonie een Amerikaansch ingenieur van uitnemende reputatie, de heer Alexander P. Rogers, hier gekomen voor de firma Sherwood Aldrich te New-York.

De komst van dezen ingenieur is een gevolg van de Amerikaansche reis van den heer van Asch van Wijck.

Luidt zijn rapport over de kolonie gunstig, dan is de beschikbaarstelling van aanzienlijk kapitaal voor mijnbouw in de kolonie, zoo goed als verzekerd.

Men schijnt in den vreemde bezwaar te hebben tegen onze mijnwetgeving, die er niet op berekend is de ontwikkeling van het bedrijf te bevorderen. Die ontwikkeling zal dus vermoedelijk gepaard moeten gaan met een herziening onzer wetgeving op dit punt.''

WAT DE INLANDER ZEGT.

Positie der Inl. ambtenaren. In een vergadering van *Mangoenhardjo* (vereeniging van Inl. ambtenaren te Semarang) werd aangaande dit onderwerp 't volgende verhandeld: *a.* Ten aanzien van de pensioenen werd op voorstel van het bestuur in beginsel besloten aan de regeering kenbaar te maken, dat de Inl. ambtenaren genegen zijn om, evenals de Eur. ambtenaren, 2 pCt. contributie te storten, indien hun daardoor verzekerd wordt een pensioen van $^1/_3$ van het salaris, na 20 jaren, en van $^3/_8$ daarvan na 30 jaren dienst. De patih van Semarang wilde tevens verzocht hebben, dat de onderstand aan de weduwen, evenals vroeger, zal blijven verleend. *b.* Met betrekking tot het verlof der Inl. ambtenaren, bracht de voorzitter de wachtgeldregeling aan de orde. Tegenwoordig kan een zieke ambtenaar eerst na zes maanden op wachtgeld worden gesteld; vroeger reeds na twee maanden. Spreker adviseerde om verlenging van den termijn tot één jaar te vragen. De regent van Blora zeide, dat, ondanks de tegenwoordige mildere regeling, het toch nog voorkomt, dat een ongeschikt ambtenaar, die verlof wegens ziekte heeft, ook binnen zes maanden op wachtgeld wordt gesteld. Trouwens, vóór nog die milde regeling bestond, had

spreker, eens in 1904, zeven maanden verlof genoten, zonder op wachtgeld te zijn gesteld. Op zijn voorstel werd daarom besloten terzake nog geen beslissing te nemen.

De voorzitter bracht vervolgens in bespreking een bestuursvoorstel om aan de regeering te verzoeken, aan de Inl. ambtenaren een recht op verlof toe te kennen van drie maanden, na drie jaren dienst, op ²/₃ van het salaris en door te brengen, waar de verlofganger wenscht. Een der aanwezigen zou vol traktement gedurende het verlof willen, maar hiermede zou, volgens een ander lid, de kans op afwijzing van het verzoek worden bevorderd. De meerderheid der vergadering sprak zich echter voor vol verlofstractement uit. *c.* Toen de r e c h t s p o s i t i e d e r I n l. a m b t e n a r e n in debat werd gebracht, verzekerden velen uit de vergadering, dat de Inl. ambtenaar feitelijk geen rechtspositie heeft. Hij weet meestal niet, waaraan hij zijn ontslag, zijn degradatie, zijn wachtgeld te danken heeft. De Voorzitter meende, dat de veel omvattende werkkring van den Inl. ambtenaar het zoo licht mogelijk maakt, dat deze door toedoen van andere functionarissen, van welken diensttak ook, een ontevredenling inzage moeten krijgen. Ook werd aan het bestuur door een der aanwezigen medegedeeld, dat een Controleur B.B. de gewoonte heeft om palen ver wonende Inl. ambtenaren ééns in de week op te roepen. Dit jaagt den ambtenaar (het geldt een ver afgelegen district) niet alleen op kosten, maar houdt hem ook onnoodig van zijn werk af. Een ander lid gaf hiervan de schuld aan den ambtenaar zelf, want deze heeft te weinig solidariteitsgevoel. De doorsnee Inl. ambtenaar is te weinig ontwikkeld, hij bewijst te veel *hormat* aan den Controleur. Het gevoel van eigenwaarde moet meer op den voorgrond worden gesteld.

De Voorzitter wees daarna op den misstand, dat in sommige residenties de ambtenaren van de opleidingsscholen zoo lang op promotie moeten wachten, terwijl zij in andere gewesten snel vooruitkomen. Zou het niet beter zijn, indien de opgeleide ambtenaren van de eene residentie naar de andere werden uitgewisseld? Hiertoe moest Java in vier groepsresidenties worden ingedeeld. Midden-Java zou moeten worden gesplitst in een Oostelijk en West Java als de beide andere groepen. Besloten werd in dezen geest zich tot de Regeering te wenden. *d.* S a l a-

Administrateurs-typen uit de koffie. *)

D j o m b r e t geeft de volgende uitleggingen:

„Ieder, die onze schoone binnenlanden bereisde, kent de administrateurs, wier „portretten" hieronder zijn gereproduceerd.

I. Gewoon tuin-of-keuken-mensch. Zijn huishoudster is „baas". Diensttijd hangt af van de gezindheid van „mevrouw" voor den employé.

II. Brult-schreeuwt-tiert, alles al of niet met armen beengezwaai, van 5 uur 's morgens af tot 's avonds tien. Soms ook tot midden in den nacht.

Trekt steeds 'n gezicht of hij pas 'n plaats met 'n onaangename geur verlaten heeft. Diensttijd voor employés ± 3 maanden. Verder commentaar overbodig.

III. Zeldzame zeurkous. Zanikt den geheelen dag. Denkt filantroop te zijn t. o. van den inlander. Is aan z'n pèp vastgegroeid. Zijn huishoudster komt hem 's avonds de chronique scandaleuse van den vorigen nacht en v. d. dag vertellen.

Diensttijd hangt af van den huisjongen.

IV. Zoon van den een of anderen aandeelhouder. Echtgenoote dito type. Beiden 'n paar jaar in Indië. Employés mogen er geen honden of „meiden" op na houden. Zij administreeren 't land beiden tegelijk. Wie tusschen beiden door kan zeilen, houdt 't uit.

V. Naam zegt alles. Berg je vrouw, zuster of je meid op, indien hij in de buurt is. Zonder aanhang vrij goed dienen.

VI. Mr. in de Rechten. Verwaand. Beau garçon, bijgenaamd 't cherubijntje. Weet van het werk niets, maar bijt gelukkig niet. Met kwast en strooppot, gegarandeerd vele dienstjaren.

VII. Doorloopend ziek, dus prikkelbaar. Geeft onmogelijke orders uit z'n bed, afhankelijk van z'n goede, brave, trouwe meid, die buitenshuis mooi weer speelt. Glimlacht weleens. 't Leven is ongenietbaar. Diensttijd 6 maanden.

VIII. Ongenaakbaar voor 'n ieder, behalve voor aardige pluktsters. 't Huis is vol baboes, voor elk meubel één! Dit is niet voor 't een of ander, maar alleen tegen de Pest.

IX. Employés worden weleens op de thee gevraagd bij Trien (z'n zuster), met psalm zooveel vers zooveel zonder koekies. In den tegenwoordigen tijd te duur. Vrouwen mogen niet met bloote borst loopen en kinderkens niet naakt. Met Javaansch Nieuwjaar uitdeeling van sarongs, broekjes, klambie's (kajaba's), Zonen feestdagen vrijaf. 't Leven gelijk 'n hel wegens 't hemelsche gedoe.

*) Ontleend aan het W e e k b l a d v o o r I n d i ë van 6 Aug. j.l.

heidsbetuiging van zijn eigen chef toegediend krijgt, zelfs zijn betrekking verliest. Zou 't daarom niet gewenscht zijn, zeide hij, er bij de bevoegde autoriteiten op aan te dringen, dat een Inl. ambtenaar, die het in eigen district niet kan bolwerken, wordt overgeplaatst, maar dan ook in geheel nieuwe omgeving, teneinde alsnog zijne geschiktheid te kunnen bewijzen. Alleen wanneer op deze wijze drie verschillende chefs hem ongeschikt verklaren, zou ontslag moeten volgen. De man zou dus twee maal moeten kunnen worden overgeplaatst. De vergadering besloot in dezen geest te requestreeren.

Eén der aanwezigen bepleitte de aanwijzing van een proef-onderdistrict en ook van een proef-district in elke afdeeling, waarin iedere, voor bevordering in aanmerking komende ambtenaar, proefdienst zal hebben te verrichten. Een ander lid had reden te gelooven, dat ten aanzien van de conduite-beoordeelingen, niet steeds het voorschrift wordt gevolgd, dat de belanghebbenden van een slechte beoordeeri s r e g e l i n g. Ten slotte verklaarde de vergadering zich, behoudens kleine wijzigingen, accoord met de ontwerp-salarisregeling, welke door het bestuur was samengesteld ter aanbeveling bij de Regeering.

De Zonden des Vaders. *Raden Bagoes* schrijft hieromtrent 't volgende in het *Bat. Nieuwsblad:* Gisteren avond tegen zeven uur kwam ik in de „*Elite Bioscope*". Het is mijn gewoonte niet om naar de bioscope te gaan, maar het programma van dien avond trok mij zóó aan, dat ik er geen weerstand aan kon bieden. Spijt had ik er niet van. De afgedraaide film herinnerde mij aan het leven van een vriend, wien zoo ongeveer hetzelfde lot is beschoren als „*Oswald Alving*", de held, ongelukkig geworden door de losbandigheid van zijn vader. Diens vader was de zoon van den wedono te S., een rijk, beschaafd en goed man. Geen wonder, dat hij zich bemind wist te maken bij zijn meerderen en minderen. Zijn zoon liet hij ook een goede opvoeding ge-

nieten, in zooverre een Javaansche opvoeding goed genoemd mag worden. Toen hij 18 jaren oud was, moest hij als magang bij den regent dienen. Bescheidenheid, bijzondere vlijt en stipte gehoorzaamheid waren zijne deugden. Het behoeft dan ook verder geen betoog, dat hij weldra in een goed blaadje stond bij zijn Kandjeng. Hij was stil van karakter; het was echter erg jammer, dat achter zijn ,,stil karakter'' een hartstocht schuilde, die eenmaal ontvlamd, niet te dooden was. Want hoewel zijn buitensporigheden minstens op gelijken trap stonden als die van ,,Oswald Alving'', was er niemand, behalve zijn vertrouwde bediende, die daarvan iets wist: hoevele lichtzinnigen en onverstandigen van 't schoone geslacht moesten het ontgelden! Toen hij tot mantri politie gepromoveerd was, vroeg hij om de hand van een raden adjeng, de dochter van een onder-regent, die hem zonder aarzelen met open armen ontving. Doch dit huwelijk was niet van langen duur. Een jaar daarna werd zij ziek door haar mans schuld en deze ziekte sleepte haar na een langdurig lijden naar het graf, terwijl zij een arm zielelijk kindje achterliet. Een paar maandjes later volgde het kindje haar moeder naar het graf. Deze tragische gebeurtenissen brachten den vader niet tot verbetering van zijn leven. ,,Dat is de wil van Allah'', zei een ieder. En hij, de man, die de directe oorzaak was van deze droevige feiten, die dus beter wist, hechtte daaraan ook geloof. Het gevolg was, dat hij een tijdje later weer begon met zijn oude gedoe. Een tweede huwelijk volgde eenige jaren later; hij was intusschen assistent-wedono geworden. Zeven kinderen werden uit dit huwelijk geboren. Doch het eene volgde het andere het graf in, tot er slechts twee in leven bleven, een jongen en een meisje. De vader was vroeg oud geworden; een zware ziekte heeft hem, nog in de kracht zijns levens, zijn energie ontnomen. Zijn dochter is eenige jaren geleden in het huwelijk getreden met een assistent-wedono, die haar drie kinderen schonk, maar twee er van zijn haar door den dood ontrukt. Zijn zoon en d. i. mijn vriend, is thans studeerende, doch zijn gezondheid laat veel te wenschen over. Moge het vreeselijk lot, dat ,,Oswald Alving'' beschoren werd door de losbandigheid van zijn vader, mijn vriend bespaard blijven. Dit is mijn vurige wensch.

En nu een paar woordjes aan de Javaansche lezers! Het bovenstaande is een greep uit een groot aantal feiten, welke zich dagelijks in de ,,Javaansche wereld'' afspelen. Daarom doe ik een beroep op uw rechtsgevoel om het aangehaalde voorbeeld ter harte te nemen, opdat er dan ten minste één verkeerde toestand minder in de Javaansche samenleving zal zijn.

,,Pikiran Saja''. In de *Soera Djawa* komt van de hand van ,,Protesser'' onder dit hoofd een entrefilet voor, waarin een klaagtoon wordt aangeheven over het achterstaan van den ,,*wong djowo*'' (den Javaan) in verschillende zaken: ,,Wat is toch wel de reden, dat ons ras in sociaal maatschappelijken zin nog zoo ten achter staat? De Javaan is een mensch, zoo goed als die van alle andere rassen op Java, dien 't toch gelukt om langs lijnen van geleidelijkheid zich een goed bestaan te verwerven op onzen geboortegrond. Waarom toch kunnen wij dit niet? Dat maakt mij ,,*bingoeg*'' (van streek). Het blanke ras en het Chineesche ras kunnen met kennis van zaken landeigenaar en totohhouder worden, terwijl wij, Javanen, het maar kunnen brengen tot *koelie*, hoogstens tot schrijver. Europeanen zitten in auto's, die bestuurd worden door Javanen als chauffeurs, om kort te gaan: de Javaan is slechts het werktuig, het middel tot broodwinning voor andere rassen''. In dezen redeneertrant voortgaande, heeft schrijver het over Amerika, waar zooveel rijke menschen wonen, hoog in aanzien. Amerika is, volgens hem, het land (hij spreekt van ,,*kraton*''), der millionairs. ,,Maar'', zegt hij, ,,naar hetgeen ik er van gelezen heb, meen ik, dat men in Amerika den grond productief weet te maken, in dien zin, dat men het produkt ook in handelswaar weet om te zetten en aan de markt te brengen''. Ten slotte wekt hij zijne broeders op, om — desnoodig — bij den drang naar onderwijs, dat hun op hooger wetenschappelijk peil brengt, niet te schromen, den ,,*tjangkol*'' op te nemen, als, naast de lust tot wetenschappelijke ontwikkeling, ook de grond om bearbeiding vraagt, en om ook den handel te beoefenen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Breuk tusschen I. S. D. V. en Insulinde. Uit de *Voorpost* geeft de *Tjhoen Tjhioe* een verklaring van de breuk, die tusschen de Indische Sociaal Democratische Vereeniging en *Insulinde* is ontstaan. Deze is noodzakelijk geacht en bewerkstelligd door de *I. S. D. V.* Deze organisatie kan wellicht daarvoor haar redenen hebben, doch dan rijst toch de vraag: of deze redenen wel de breuk kunnen rechtvaardigen? Deze vraag moet, naar het oordeel van den schrijver, ontkennend worden beantwoord, tenzij de *I. S. D. V.* een ander doel voor oogen heeft, dan waarvoor zij zegt te strijden. Het is daarom ook zeer juist gezien van *Insulinde* om de door de I. S. D. V. geprovoceerde breuk te betreuren. Deze gemoedsuiting moet niet zoodanig opgevat worden, dat *Insulinde* voor haar actie de I. S. D. V. beslist noodig heeft, — in de verste verte niet, — maar de *I. S. D. V.* zal toch wel willen toegeven, dat de breuk slechts in het belang kan zijn van de overheersching, die ten slotte toch is de tegenpartij èn van *Insulinde* èn van de *I. S. D. V.* De nationale strijd van *Insulinde* is even gerechtvaardigd als de sociale strijd van de *I. S. D. V.* De breuk beteekent voor *alle* strijders tegen de overheersching niets anders dan een verzwakking. Het ligt evenwel niet op den weg van *Insulinde* om de fout, die tot de breuk tusschen de beide vereenigingen heeft geleid, te herstellen. *Insulinde* heeft haar standpunt in geen enkel opzicht verlaten, doch heeft slechts de oorlogsverklaring van de *I. S. D. V.* met schouderophalen beantwoord. Edoch, juist die oorlogsverklaring van de zijde der *I. S. D. V.* kan oorzaak zijn, dat men deze organisatie doeleinden aanwijst, die niet door haar beleden worden. Vandaar dan ook de vele, voor de *I. S. D. V.-ers* in het algemeen en voor hunne voormannen in het bijzonder, zeer onaangename kritieken op het beleid der *I. S. D. V.* Tegen *Insulinde* kan men slechts verdachtmakingeen lanceeren, terwijl de *I. S. D. V.* wel zal willen erkennen, dat zij machteloos staat tegenover de rake en juiste kritieken van de zijde der *Insulinders*. Het onlangs door een *I. S. D. V.*-er in het openbaar geuite vermoeden, dat *Insulinde* de Japanners tegen de Westerlingen zou willen uitspelen, kan niet anders opgevat worden, dan dat de *I. S. D. V.* daarmede haar verdachtmaking van destijds vergaderen met Japanners, aannemen van Japansch geld wil trachten weer goed te maken. In waarheid ligt de fout hierin: dat de *I. S. D. V.* haar politiek in een verkeerde richting heeft gevoerd of beter gezegd: door één persoon heeft laten voeren. De actie èn van de *I. S. D. V.* èn van *Insulinde* moet geconcentreerd zijn op één punt: *Strijd tegen elken vorm van overheersching.* De tegenwoordige overheersching is een Westersche, waaruit volgt, dat de *I. S. D. V.* noodwendig, evenals *Insulinde*, de antithese *West Oost*, die gelijk staat met de tegenstelling: *Overheerschers-Overheerschte*, zal moeten blijven toespitsen, zoolang de Westersche overheersching duurt. Aangezien de *I. S. D. V.*, zooals zij thans is, het aanzien heeft een organisatie van Westerlingen te zijn, is het volkomen verklaarbaar, dat die antithese onaangenaam in de ooren harer leden klinkt. De strijd door de *I. S. D. V.* gevoerd om in Indië de antithesee *Kapitaal-Arbeid* in het leven te roepen, zal, zoolang de leiding over Indië in het Westen berust, vruchteloos blijken. En wel, omdat de Indische Kapitalisten thans even machteloos tegenover die leiding staan, als de dito Arbeiders. Beide groepen toch verkeeren in denzelfden toestand van overheerscht te zijn. Het naar voren brengen van de antithese *Kapitaal-Arbeid* zal in Indië tot het resultaat leiden, dat beide groepen overheerschten tegenover elkaar staan in plaats van naast elkaar, hetgeen beteekent verzwakking in den grooten strijd tegen de overheersching. Logisch, dat zulk een voor de Indiërs misleidende politiek niet kan, mag en zal worden goedgekeurd door een organisatie van overheerschten, zooals *Insulinde* er een is.

S. I. Van het bestaan der *Sarekat Islam* wordt volgens de *Djawa Tengah* in den laatsten tijd in Malang niet veel bemerkt, zeker niet in ongunstigen zin. In de omliggende dessas daarentegen wordt veel meer werkzaamheid ontwikkeld en niet altijd in de gewenschte richting. Beweerd wordt o. m. en dat schijnt tamelijk vast te staan, dat de moord, op den heer Wernas gepleegd, zoo niet geheel, dan toch voor een deel, op rekening moet worden gesteld van leden dier Vereeniging. De aanhangers van de *S. I.* in de dessa Toeren gaven weder teekenen van leven, die aanleiding gaven tot de zotste praatjes, als het vermoorden van een controleur, enz. 't Is gelukkig niet zoover gekomen. Toch schijnt er wat gebroeid te hebben en wel in verband met de woning-verbetering. Eén der voormannen, iemand met tamelijk grooten aanhang onder de bevolking, weigerde beslist aan de voorschriften dienaangaande te voldoen en moet zóó brutaal tegen de gestelde machten zijn opgetreden, dat erger gevreesd werd en voorzorgsmaatregelen werden genomen.

Immanuël. De *Perniagan* maakt melding van een mooie instelling te Bandoeng: het Zendingshospitaal bovengenoemd. Deze staat onder leiding van mejuffrouw dr. van Helsdingen, die over eene Europeesche en 14 Inlandsche verpleegsters beschikt. Als chirurg is aan het hospitaal verbonden dr. Adam, die gemiddeld *vier* operaties per werk had uit te voeren. Dagelijks worden ongeveer veertig patienten in het hospitaal behandeld en vijftig personen in de polikliniek. In een brochure van den heer Joh. Iken, zendeling-leeraar der Nederlandsche Zendingsvereeniging, wordt over den arbeid en de inrichting van dit hospitaal véél goeds verteld en van personen, die er verpleegd worden, werd vernomen, dat de heer Iken niet overdreven heeft.

Van Vreemde Koloniën.

Bij 't graf van gevallen mohamedaansche krijgers.

Si Mohamed Ben Brahim Iman van het 15e region hield bij 't graf van aan hun wonden overleden mohamedaansche krijgers, die in Frankrijk gevallen zijn, een rede, die ons merkwaardig genoeg voorkomt om haar hier weer te geven, zooals wij haar ontleenen aan een Fransche vertaling van den tolk Alix, opgenomen in „La Dépêchet Coloniale" van 17 October.

De dood, soldaten, ieder wezen moet hem ondergaan. God doet ons in zijn heilig boek weten: de dood blijft de beproeving van ieder wezen. Gij zult voor Uw laatste oogenblik komen te staan, al zijt gij ook in het best gesloten bolwerk. Komt dit uur, dan kan men er noch vertraging, noch bespoediging van een oogenblik bij bedingen. Maar die onverbiddelijke dood, waarvan men zich niet kan afwenden, die een vast tijdstip heeft dat niemand overschrijden kan, mooier is 't hem in te gaan in den loop van dezen verheven oorlog dan bij eigen haard, want zij bevat zoo in zich zelf, voor U soldaten, twee voorrechten: Vooreerst zullen, door Uw deelneming aan dezen oorlog, uw voorbeeldig gedrag in dienst van Frankrijk, Uw door U in het gevecht bevestigde onuitdoofbare moed voor altijd vermeld en bewaard blijven in de annalen der geschiedenis en de boeken der koningen, en tevens zullen uwe ouders en kinderen steeds met onderscheiding behandeld worden door de Fransche regeering. Ten tweede zult gij, die gestreden hebt voor een heilige zaak, in de andere wereld samenkomen met hen, die als geloovigen gestorven zijn. Frankrijk strijdt inderdaad voor 't recht, het welzijn, de vrijheid, de beschaving. Deze oorlog zal die van 't recht tegen 't onrecht blijven en daar de overwinning voor 't recht is, moet hij, die voor 't recht strijdt, de overwinnaar worden.

In naam dus van uw vaders en broeders, in naam van uw cheikhs en van alle muzelmannen, richt ik de volgende aanbevelingen tot U: dient Frankrijk met lichaam en ziel, met hart, vertrouwen en oprechtheid. Volgt de raadgevingen van Allah, die ons in den koran gehoorzaamheid aanbeveelt: O, gij die gelooft, gehoorzaamt God, zijn profeet en zijn plaatsvervangers. Van den generaal tot den korporaal, luistert naar de woorden van Uw chefs, gedraagt U naar hun bevelen, want wie zich onderwerpt aan zijn chefs, onderwerpt zich aan God en zijn profeet. Dat 't voorbeeld van Uw voorvaders, de vrije Arabieren, U tot gids zij, treedt den vijand tegemoet met dapperheid, stoutmoedigheid en ridderlijkheid. Gaat alleen achteruit op bevel van de boven U gestelden, de vlucht staat leelijk en is vreemd aan de Arabische gewoonten. Wacht U voor de vernederende daden, die schande en oneer met zich slepen; beijvert U lofwaardige daden te verrichten, die overeenstemmen met recht, rede en natuur.

Zoo zult gij op Uzelf en op de Mohamedanen de erkentelijkheid van de wereld brengen en Uwe bloedverwanten, die uwe handelingen volgen, zullen gelukkig zijn U te zien deelnemen aan dezen verheven oorlog. Wij zijn inderdaad slechts één met onze Fransche broeders; wij bestrijden dezelfde vijanden, en ons bloed vermengt zich waar 't stroomt bij de verdediging van den Franschen bodem. Frankrijk heeft ons waardig opgevoed, beschaafd en heeft ons de weldaden van vrede en rust bezorgd. De banden tusschen Frankrijk en onze voorvaderen gelegd, zijn versterkt en zijn voor immer tegen verbreking gewaarborgd. Wij zijn voor altijd eenzelfde volk geworden.

Gij, aanwezigen bij dezen grootschen kamp, gij moet ons verder helpen door Uw persoon, uw goed, uw kinderen te geven, zeker van door de Fransche regeering naar verdiensten beloond te worden. De goedheid, de welwillendheid, de rechtvaardigheid, die Frankrijk jegens zijn onderdanen betoont, zijn U niet onbekend, evenmin als de eerbied die 't heeft voor hun geloof; hierdoor heeft 't het recht om luide te spreken met opgeheven hand tot de andere volkeren, in 't bijzonder tot zijn vijanden en tot den grootsten onder hen: Duitschland, de verrader, de barbaar, de vervloekte, die uw bloed doet stroomen zonder rechtmatige aanleiding, die den brand ontstoken heeft, maar wiens kracht afneemt en die binnen kort zijn volk in opstand en zijn keizerrijk ineengestort zal zien.

Ik acht mij gelukkig U een goede tijding te kunnen brengen, waarover alle Arabieren zich zullen verheugen: de groot-cherif, de cherif van Mecca, de cherif der Koreïchiten heeft den oorlog verklaard aan de Jong-Turken, die de Arabieren wilden onderdrukken, de heilige taal van den Koran wilden afschaffen en die niet hebben geaarzeld tegen 't noodige goud de Turksche regeering aan de Duitschers te verkoopen. De groot-cherif heeft zich reeds, als overwinnaar, meester gemaakt van Mekka, Djedda, Taïf en hij belegert Medina. De geleerden van Egypte, Tunis en Marokko en alle ware Muzelmannen zijn gelukkig geweest deze gebeurtenissen te vernemen, want die onafhankelijkheid van 't Arabisch schiereiland, van 't juk der onderdrukkers en zijn terugkeer tot den groot-cherif berust op den steun der verbondenen, die, volgens hun gewoonte, den Islam eerbiedigen en eeren en zijn godsdienst hooghouden.

Hier rust onze vriend. Dat God hem in genade aanneme en hem opneme onder de heiligen en geloovigen. Wat ons betreft, wij zullen weldra wraak nemen. Moge God onze regeering en hare bondgenooten steunen tot de eindoverwinning en de nederlaag en onderwerping van hunne vijanden.

Zoo zij 't, in naam van Allah, meester der hemelen en der aarde. Geloofd zij de meester van het heelal.

Terugtocht der Serviërs.

Insulinde im Weltkrieg.

No. 10 van de „Deutsche Kolonialzeitung" van 20 October staat in 't teeken van: door grootdoen groot houden. Wij veroordeelen dit in zoover niet, dat het een goede eigenschap is den moed erin te houden, zelfs wanneer de zaken tegenloopen. Dat dit laatste voor 't Duitsche koloniaalgebied 't geval is, zal niemand ontkennen, al wordt daardoor niets afgedaan aan de heldhaftigheid, waarmede de koloniën zijn verdedigd.

Maar wat wij niet kunnen goedkeuren, is, dat een der medewerkers, Dr. Frhr. v. Mackay, zijn slechte luim uit in onware voorstellingen over de Nederlandsche koloniale politiek. In een artikel „Insulinde im Weltkrieg" brengt hij feiten, van de meest uiteenloopende beteekenis, van den meest uiteenloopenden oorsprong en van de meest uiteenloopende streken, uit onze koloniale geschiedenis der laatste 15 jaren zóó samen, dat de ware beteekenis van de regeeringsperioden van Heutsz en Idenburg er geheel in verdwijnt en averechts wordt voorgesteld. Verder weet hij de „Wekker"-artikelen in te lasschen, om te betoogen, dat deze onze methodisch gebruikte vechtwijze aangeven, die noodig geweest zou zijn door het onvoldoende „der in Indien garnisonierten Truppen, deren Zahl zwischen 5000 und 6000 schwankte". Vermoedelijk heeft de schrijver een zoodanig aantal hooren noemen, als dat van het Europeesche gedeelte van het Indische leger, maar hij cijfert hier dan het geheele leger van inlandsche bataljons weg, terwijl hij verder de dekkingstroepen voor geheel Indië weer op 20.000 man stelt. Zijn geheel artikel is een telkens hooren luiden van de klok, zonder te weten waar de klepel hangt, en 't wordt hierdoor een verdachtmaking door valsche voorstellingen. „Aber den ausgedehnten Sklavenhandel, den die Fürsten betrieben, müsse man schon deshalb dulden, weil aus ihm die Haupteinnahmen für die Hofhaltung flössen. Früher sei ein groszer Teil der staatlichen Einnahmen dazu verwandt worden, Sklaven loszukaufen; auch das habe heute fast ganz aufgehört, weil der Krieg immer mehr Geld verschlinge und die Kassen, trotzdem man die Steuern ständig erhöhe — in Atjeh um das zwanzigfache — leer seien". Voor den lezer is hier de gevolgtrekking te maken, dat thans de inlandsche vorsten weer ongestoord een uitgebreiden slavenhandel drijven. Deze geheel valsche, lijnrecht tegen de waarheid ingaande conclusie aan den lezer inblazend, brengt de Schr. dan zelf het oude rijmpje te pas:

„The fault of the Dutch
Is giving too little and asking too much",

een rijmpje, dat minder past bij 't tijdperk, waarin Nederlands schatkist aan Indië meer besteedt dan 't daaruit trekt.

De bekwame Duitsche critici over Djambi en 't achterland van Palembang — op wien doelt de schrijver hier? — zijn aangevallen door hetzelfde deel der Nederlandsche pers, dat van 't begin van den oorlog af den krijgsroep heeft doen hooren: „Der Mof musz eins auf sein groszes Maul haben!" — in welk deel der pers heeft de schrijver dat gelezen? — en die bladen hebben „alles, was über miszliche Formen und Folgen den niederländischen Kolonialpolitik in sachlicher und ruhiger Weise gesagt worden ist, als elende Verleumdung bezeichnet und immer wieder, getreulich im Fharwasser der britischen Freunde segelnd, behauptet, im Grunde seien die Schwierigkeiten nur der deutschen Aufwiegeleien des Islams zu danken". Waar heeft de schrijver die spoken toch gezien? In Indië zijn een paar Duitschers verdacht geweest van opruierij, maar de pers is daarover noch in het moederland, noch in de koloniën, in booze opgewonden beschouwingen getreden, 't onderzoek heeft zijn normaal verloop gehad, zooals een dergelijk geval ook in Duitschland tot onderzoek zou leiden. Of beschouwt de Schr. in ernst de „Telegraaf" als een toonaangevend blad?

Over Sarikat Islam, Douwes Dekker, Raden Mas Soewardi, Tjipto, landbouwers in „Sklavenähnlicher Bot-

mäszigkeit". afschaffing van de s e m b a h, „die Werbungen Abdül Hamids", wordt een mengelmoes van schijnweten gegeven, om tot deze gevolgtrekking te komen: „kurz, schon diese Tatsachen bezeugen mit aller Deutlichkeit, dasz es keiner Aufwiegeleien deutscherseits nach Londoner Phantasie und den Hirngespinsten der Amsterdamer Nachschwätzer bedarf, um die gegenwärtige Krisenbildung begreiflich genug zu machen". Alweer spoken. De schrijver stelt het voor, of in Nederland een partij is, die, in aansluiting bij de „Telegraaf", in alles aanleiding vindt om stemming tegen Duitschland te maken; die partij bestaat in ons land niet. Door 't noemen van namen tracht hij den indruk van deskundigheid te geven, maar inderdaad laat hij zich zelf door die waangeleerdheid leiden tot een antipathie tegen ons land, die hem in overgeeflijke oppervlakkigheid tot onbetrouwbaar leidsman maakt.

Men zal niet betwisten, dat wij, in deze rubriek van 't „Koloniaal Weekblad", de regeering meermalen tot verbeteringen hebben aangezet, vooral daar waar wij haar lessen uit vreemde koloniën konden voorhouden, en evenmin dat wij herhaaldelijk tegen 't Japansche gevaar gewaarschuwd hebben. Indien Dr. Frhr. v. Mackay in de „Deutsche Kolonialzeitung" op misstanden in onze koloniën kan wijzen en gewenschte verbeteringen meent te kunnen aangeven, of indien hij tegen Japansche bedoelingen waarschuwt, zullen wij hem daarover zeker niet lastig vallen, integendeel een buitenstaander ziet wel eens met vrijer blik, dan zij die in en met de bestaande toestanden zijn opgegroeid; maar laat de schr. zich dan tot eisch stellen op de hoogte te zijn van 't onderwerp, waaraan hij zijn naam verbindt, en laat hij de waarheid en de waardigheid hoog houden.

The rebellion in Java.

„The Times of India" (mail edition van 23 September) geeft onder dit hoofd bijzonderheden over den opstand in Djambi. Dat de redactie Moeara Tambesi niet thuis weet te brengen, zullen wij haar niet zwaar aanrekenen, maar dat zij Djambi en Palembang in Java plaatst, gaat toch wel de perken wat heel ver te buiten. Zij nam haar bericht over uit de „Singapore Free Press", een blad, dat wij niet onder de oogen krijgen, maar wij hopen toch, dat het opschrift daar niet hetzelfde is geweest; de fout zou voor een Singapore-orgaan nog veel erger zijn.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Iets over den omvang der irrigatie op Java en Madoera.

De totale uitgestrektheid der bevloeide sawahgronden op de Gouvernementsgronden van Java en Madoera d. w. z. met uitzondering van de Vorstenlanden, bedroeg bij het begin van de instelling van den irrigatiedienst (in 1885), 1.678.000 bouws. In 1914 was die oppervlakte gestegen tot rond 2.300.000 bouws.

Daarvan was toen 814.000 bouws volledig of in hoofdzaak van permanente bevloeiingswerken voorzien, terwijl voor 450.000 bouws op inlandsche wijze bevloeide of nog onbevloeide gronden zulke werken in uitvoering, dan wel plannen in studie of voorbereiding waren.

Wanneer ook deze eenmaal voltooid zullen zijn, zal meer dan de helft der totale bevloeide oppervlakte een technisch verbeterde bevloeiing hebben.

Stelt men het getal van 2.300.000 bouws, dat is plm. 1.630.000 H.A., voor de Gouvernementsgronden op Java en Madoera, naast dat van 675 H.A. voor het totaal der bevloeide oppervlakte in Nederland, dan kan men er zich een denkbeeld van vormen, van hoeveel grooter belang in de tropen de bevloeiing van den landbouw geacht moet worden, dan hier te lande.

In dezelfde periode van ongeveer 30 jaren nam de totale padiproductie op de meer genoemde eilanden (zonder de Vorstenlanden) toe met ongeveer 20.000.000 picol of $1\frac{1}{4}$ millioen ton. Deze toename is evenwel niet geheel een gevolg van de verbetering en uitbreiding der irrigatie, aangezien ook de van regen afhankelijke sawahgronden in dien tijd zijn uitgebreid.

Het verschil in opbrengst tusschen bevloeide en onbevloeide sawahs kan, gerekend over geheel Java en Madoera, volgens de Koloniale verslagen der laatste jaren, gesteld worden op rond 11 picol; bevloeide gronden brengen per geslaagde bouw gemiddeld 30 picol en onbevloeide 19 picol padi op.

Het bovenstaande is ontleend aan een openbare voordracht, gehouden door den hoofdingenieur J. Haringhuizen op 10 October jl., ter opening zijner lessen in de cultuurtechniek aan de Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool te Wageningen. De tekst dezer voordracht is opgenomen in afl. 4 van deel XI der „Mededeelingen" van genoemde instelling.

Prof. Dr. G. A. F. Molengraaff.

Tot heden werd verzuimd de aandacht te vestigen op een artikel in „Eigen Haard" van 14 dezer, waarin Prof. Dr. K. Martin de verdiensten uiteenzet van Prof. Dr. G. A. F. Molengraaff (met portret).

Prof. M. studeerde aanvankelijk in de natuurwetenschappen (voornamelijk botanie), doch voelde zich later meer aangetrokken tot de geologie. Het terrein zijner studiën op dit gebied ligt in Nederland, in Zuid-Afrika, maar vooral in de Nederlandsche koloniën. Als vrucht zijner onderzoekingen in de West-Indische eilanden, verscheen o. a. „De geologie van het eiland St. Eustatius". Zijn werk „Geologische verkenningstochten in Centraal-Borneo" is een schitterende bladzijde in de ontdekkingsgeschiedenis van den Indischen Archipel. De reeds gepubliceerde uitkomsten zijner jongste Timor-expeditie, trekken eveneens in ruimen kring belangstelling. Enfin, om kort te gaan, men leze het artikel van Prof. Martin zelf.

Nederlandsch Indië Oud en Nieuw.

Het Sept.-nr. van dit nieuwe maandschrift is, wat illustreering betreft, even schitterend van uitvoering als zijn voorgangers. De inhoud is interessant en bevat de volgende artikelen: Het pauperisme onder de in Ned. Oost-Indië levende Europeanen, door A. de Braconier. — Het Vincentius-gesticht te Batavia, door G. Jonckbloet. — De Kartini-scholen in Indië, door Mr. J. H Abendanon. — Causerieën over Javaansche muziek, door Soerjo Poetro en Noto Soeroto. — Nederlandsche verzamelingen van Indische ethnographica (collectie K. Ament), door Kitty Ament. — De legende van den beschreven steen bij Pasar Gédé, door Noto Soeroto. — Inlandsche vruchten (De patjeh), door A. H. Blaauw. Indrukken van het eerste Koloniaal Onderwijscongres door Th. A. J. Hilgers. — Ornament van Indisch koperwerk, door Mr. J. G. Huyser (vervolg).

Biographie van Rabindranath Tagore.

Bij W. Versluys te Amsterdam verscheen een biographische schets van den Britsch-Indischen dichter-wijsgeer Rabindranath Tagore, wiens talentvolle werken in bijna alle de voornaamste Europeesche talen vertaald zijn geworden. Deze eerste levensbeschrijving van den beroemden Tagore in het Nederlandsch, is geschreven door een Javaan, nl. Raden Mas Noto Soeroto en op een wijze, welke bewondering afdwingt, in de eerste plaats om den keurigen stijl, welke het geschrift boeiend maakt van begin tot einde.

We ontleenen enkele zinsneden aan Noto Soeroto's biographie; ze geven slechts een heel klein idee der groote begaafdheden van den talentvollen Tagore.

„Op den leeftijd van veertien jaren schreef hij reeds zijn eerste gedichten; als 16-jarige jongeling ging hij naar Europa en bezocht University College te Londen om in de rechten te studeeren, maar spoedig keerde hij weer naar zijn vaderland terug, daar de rechtsstudie in het geheel niet met zijn aanleg en liefde overeenkwam......... In Engeland vervolmaakte hij zijn kennis der Engelsche taal en maakte zich een vloeinden proza-stijl eigen, die slechts weinigen in Indië bezitten. Na zijn terugkeer in het vaderland, schreef hij het meerendeel zijn romans, bijv. Gora en Nouka Dubi en van zijn drama's, bijv. Raja o Rani en Chitra. Tusschen zijn 25 en 30e levensjaar vervaardigde hij zijn liefdesgedichten en gaf o. a. uit de verzameling Sonar Tani.

Nog eenmaal treffen wij hem in Engeland aan, waar hij een moeilijken tijd vol droefheid en smart moet doorgemaakt hebben...... Hij keerde naar Indië terug en leefde als kluizenaar aan den oever van de Padma. Na deze periode van wereld-verloochening brak tegen zijn 40e jaar zijn sterkste tijd in al zijn pracht en rijkdom aan................

Tagore's veelzijdigheid is verbazingwekkend. Hij is een diepzinnig filosoof en geestelijke leider; in deze laatste hoedanigheid is hij een der oprichters van de Indische Nationale Universiteit in Calcutta en de stichter en directeur der stedelijke kunstacademie in die stad. In zijn handen berust de uitgave der tijdschriften Sadhana, Bangardasan, Bharati en Tattavabodhini. Hij is paedagoog en een goede bestuurder van zijn zamindary: geschiedvorscher, zanger en componist. Hij dicht nl. zijn eigen compositie's en zingt zelf zijn liederen voor degenen, die ze hooren willen. Zoo heeft hij ongeveer 500 liederen vervaardigd en op muziek gezet......"

Naar wij in Engelsche bladen lezen, maakte de heer Tagore onlangs een reis naar Japan, waar hij zeer gul ontvangen werd.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 43. De suiker en de oorlog (vervolg), door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Verslag van de vergadering der Kedirische Landbouwvereeniging op 10 Juni 1916. — Mededeelingen over Exelsa-koffie, door J. H. Kuneman. — Practische bemestings-, nawerkings en vruchtwisselingsproeven door Dr. A. W. K. de Jong en Dr. C. van Rossum, besproken door J. J. Paerels. — Eenige opmerkingen naar aanleiding van een studiereis naar Kuala Lumpur in Nov.-Dec. 1915, door Dr. O. de Vries. — Over de bestrijding der Zuid-Amerikaansche Haveabladziekte, door Dr. G. Stahel. — Het Indische ontwerp der begrooting van Ned.-Indië, (vervolg). — Post-, telegraaf- en telefoondienst in Ned.-Indië in 1915. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Een werk over Sumatra.

Binnen korten tijd zal bij E. J. Brill te Leiden een geschrift verschijnen over land en volk van Sumatra, geillustreerd met 32 platen, een kaart en grafische voorstellingen. Schrijver is de heer C. Lekkerkerker, oud-inspecteur van het Inlandsch onderwijs in Ned.-Indië en archivaris van het Bali-Instituut.

Een langdurig verblijf in verschillende deelen van Sumatra heeft den heer L. in de gelegenheid gesteld dit eiland en zijn bewoners terdege te leeren kennen, waarvan zijn geschrift (hetwelk door het Koloniaal Instituut met de gouden medaille werd bekroond) getuigenis aflegt. We maakten reeds met een ex. van deze eerste samenvattende monografie over het eiland Sumatra kennis en moeten zeggen, dat het een degelijken indruk maakt. Na de officieele verschijning zal dezerzijds nader de aandacht op het boek gevestigd worden.

Het Indisch Militair Tijdschrift.

In de Augustus-Afl. van het Ind. Militair Tijdschrift legt de kapitein Muurling de redactie neer en geeft ze over aan den majoor der artill. J. C. Pabst en den kapitein van den Gen. Staf G. A. Scheffer.

De heer Muurling beschikt niet meer over den noodigen tijd om de redactie te voeren en heeft bovendien tijdelijk het leger verlaten (hij staat thans aan het hoofd van den nieuwen politieken inlichtingendienst). De heer Muurling verlaat het tijdschrift ongaarne, maar geeft de leiding met vertrouwen aan de bekwame handen zijner opvolgers over.

De nieuwe redactie roept den steun in van de medewerkers en het gansche officierscorps, opdat het tijdschrift moge blijven een onafhankelijk, voor ieder toegankelijk orgaan. („Locomotief").

Een taalkaart van den Indischen Archipel.

Onlangs bespraken we een nieuwen druk van W. van Gelder's Schoolatlas van Ned.-Indië en drukten daarbij den wensch uit, dat de samensteller aan een eventueelen herdruk zou toevoegen en taalkaart van den

Indischen Archipel. Eerst thans bemerken wij, dat een dergelijke kaart (zij het niet in druk) reeds bestaat.

In het Tijdschr. van het Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap (jaarg. 1916, bl. 148) leest men nl.:

„Daarna toont en bespreekt de heer J. C. van Eerde eene door hem samengestelde „talenkaart" van den O. I. Archipel, welke kaart reeds de aandacht heeft getrokken op de Hindoeïsme-tentoonstelling, onlangs te Amsterdam gehouden, waar ze was geëxposeerd.

De inleider deelt mede, dat deze kaart is samengesteld met voorlichting van prof. Jonker te Leiden, die persoonlijk zulk een belangrijk aandeel heeft gehad in het onderzoek van de talen der kleine Soenda-eilanden, zooals ook uit de groepeering van die talen op deze kaart blijken kan. Voor Sumatra en Java kon in hoofdzaak gebruik gemaakt worden van de vroeger bij het Koloniaal Verslag gevoegde talenkaarten; voor Celebes en aangrenzende gebieden werden de gegevens van dr. Adriani gebruikt, voor Borneo was men bijna geheel op de ethnografische literatuur, voor Nieuw-Guinea op allerlei verspreide gegevens aangewezen.

De lijn van Brandes moest in verband met prof. Jonker's mededeeling in de Kon. Akademie van Wetenschappen (1914) vervallen, doch wij zien nu in den Indischen Archipel twee groepen van niet-austronesische talen te voorschijn komen: de Noord-Halmaheira-talen en de Papoeatalen van Nieuw-Guinea. Na aan de hand van mededeelingen van prof. Kern te hebben gewezen op de kenmerken van de austronesische talen, wordt vermeld eene te maken indeeling in Westelijke-, Oostelijke- en Borneo-talen, en wordt verder nagegaan in welke taalgroepen de Westelijke en de Oostelijke afdeelingen zich laten onderscheiden. Te weten: de Soematra-groep, de Java-groep, de Filippijnsche-groep, de Celebes-groep, de Soembawa-groep, de Bima-Soembagroep, de Ambon-Timor-groep, de Soela-groep, terwijl verder de Zuid-Halmaheira-talen verband zouden houden met de Noord-Nieuw-Guinea-talen. Voorts wordt in het kort mededeeling gedaan van den samenhang van de Archipel-talen met sommige talen van het vasteland van Azië, Madagascar en Oceanië (naar prof. Kern, Niemann, Pater Schmidt). De taalgroepen zijn op de kaart met roode lijnen en romeinsche cijfers aangegeven, de daarin voorkomende talen met afzonderlijke kleuren."

Indien de kundige samensteller, de heer Van Eerde, er toe kon besluiten deze taalkaart in druk uit te geven en daardoor onder veler aandacht te brengen, zou hij o.i. een hoogst verdienstelijk werk verrichten.

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, Suriname, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruisblad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; Het Soer. Handelsblad; De Sumatra Post; De Sumatra Bode; Suriname; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercuur; Weekblad voor Indië; De Banier; De Ind. Gids; Neerlandia; Koloniaal Tijdschrift; Vrede door Recht; Onze Vloot; Ons Leger; Maandblad voor Vrouwenkiesrecht; Theosophisch Maandblad; Korte ber. voor Landbouw, Nijverheid en Handel; Publicaties v. h. Ned. Ind. Landbouw Syndicaat; Archief v. d. Suiker-Industrie in Nederl.-Indië; Korte verslagen van de Verg. der Tweede Kamer der Staten-Generaal; Brochures, enz., benevens een Bibliotheek.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

In de leeszaal *Heulstraat 17, den Haag*, is, ter raadpleging door belangstellenden, neergelegd:

Nillmy's Spoorboekje voor Ned. Indië.

Van de Afdeeling Apeldoorn:

TENTOONSTELLING van *Voorwerpen van Indische Kunst- en Kunstnijverheid in bezit van Mejuffrouw K. Ament*, in de Bovenzaal van de Openbare Leeszaal, 6 November van 7—10 uur n.m.; 7 en 8 November 2—5½ uur n.m.

In den avond van den 6 November zal Mejuffr. Ament in verband met deze tentoonstelling een *voordracht* houden, inhoudende: *Algemeene beschouwingen over Indische Kunst en Muziek*, verduidelijkt door lichtbeelden.

Kosteloos toegankelijk voor leden met een huisgenoot(e) of genoodigde op vertoon van de lidmaatschapskaart.

Toegankelijk voor *niet*-leden: den 6 November tegen betaling van *f* 0.50, *f* 0.25 of *f* 0.10, en de beide andere dagen tegen betaling van *f* 0.25 en *f* 0.10 per persoon.

De *netto*-opbrengst zal strekken ten bate van de Kartini- en de Kardinascholen op Java.

Het Bestuur.

Van de Afd. Utrecht en Omstreken:

Voor onze Afdeeling werd de vorige week door den Heer *Lekkerkerker*, oud-Insp. bij het Inl. Onderw. in N.-I., Archivaris van het Bali-Instituut, een voordracht gehouden over: „*De Hindoe-godsdienst der Balineezen*", welke lezing door lichtbeelden werd verduidelijkt. De boeiende voordracht werd door een aantal belangstellenden met aandacht gevolgd.

Door ons Bestuur waren een vijftigtal uitnoodigingskaarten gezonden aan den Secretaris van het Ned. Ond. Genootschap en aan dien van den Bond van Ned. Onderwijzers.

De Secretaris: J. J. LAGERS.

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Handwerklessen.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Ieplaan 11.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

☛ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H J. G. WALBEEHM, van Lumeystr. 100,	's-Gravenhage,	Javaansch, Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46,	Leiden	Javaansch, Maleisch, Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reigersstr. 51bis,	Utrecht,	Maleisch. Battaksch.
W. G. HAUFF, Voorzitter der Federatie van Ned. Stenografie-leeraren in Ned.-Oost-Indië, Vaartweg 75,	Hilversum.	Maleisch, Boekhouding b. d. Suiker-Industrie volgens The Decimal Classification and Relativ Index by Melvil Dewey.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—**;

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

I. *a.* Onze West: **De Kolonie Suriname,** door REMAN IRÜS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);

II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao. Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

Maison de Bonneterie

Leverancier van H. M. de Koningin. — Leverancier van H. M. de Koningin.

DEN HAAG, Buitenhof–Groenmarkt. — **AMSTERDAM, Kalverstraat–Rokin.**

Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

WISBRUN & LIFFMANN.
Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.

DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELEN.

Pension „Zorgvliet”

Groot Hertoginnelaan 155

's-Gravenhage :: Tel. H. 1186.

Linnen-Naaischool „RUSTHOF”

Parkstraat 41—43, Den Haag.

Vervaardigt alle soorten Linnengoederen, Uitzetten, enz.

HENRI KROES - DEN HAAG

DUINOORD's SPORTHANDEL

Telef. Interc. 9313 — Stadhoudersplein 26

UITSLUITEND 1ste KLASSE FABRIKAAT
- - - - RIJWIELEN-MOTOREN. - - - -
ARTIKELEN VOOR ALLE TAKKEN VAN SPORT

Athletiek en Gymnastiek. Alles voor den Padvinder

J. v. MOORSEL

Schoolstraat 27 - Den Haag - Tel. 2014

EERSTE HUIS

in: Stoffen, Mouselines en Witte Goederen. :: Stalen op aanvraag.

Sigarenmagazijn J. J. LUCAS,

SUEZKADE 122, hoek L. v. Meerderv. Telephoon 2447.
'S-GRAVENHAGE.

Specialiteit in Havana en Manilla Sigaren en Echte Russische, Egyptische, Fransche en Turksche Sigaretten.

Speciale blikverpakking voor de tropen.

A. SCHRÖDER & Co.

Groenmarkt.

Voor den a.s. **Winter**

KINDERMANTELS
KINDERHOEDEN

tot voor den leeftijd van 8 jaar.

N.V. Maatschij tot Detailverkoop van AARDAPPELEN.

Z.-O. Binnensingel 106. — Tel. Haag 7982.

Over een bedrag van **f 20.-** wordt f 1.- terugbetaald.

WINTERPROVISIE

Over een bedrag van **f 20.-** wordt f 1.- terugbetaald.

Zandaardappelen	per Kg.	**10** ct.	per H.L.	**f 6.50**
Zeeuwsch Bonten	„ „	**10**	„ „ „	**f 6.50**
Brielsche Eigenheimers	p. „	**9**	„ „ „	**f 5.50**

DE WAGENS KOMEN 3 MAAL PER WEEK AAN HUIS.

HYPOTHEEKBANK voor AMERIKA

Directeur: H. S. GRATAMA Jzn. DEN HAAG.

5 % PANDBRIEVEN

na 10 jaar opvorderbaar à 100 %.

Verkrijgbaar tegen **98½ %**

Confiserie en Chocolaterie Royales

J. A. KRUL.

Grand Salon de Rafraîchissements NOORDEINDE 44,

Vraagt onze CHOCOLADE (alleen prima merken),
FIJNE BONBONS en HAAGSCHE HOPJES.

HUPFELD's FILIAAL

Directie:

DUWAER & NAESSENS

PIANO-, PHONOLA- en MUZIEKHANDEL
is gevestigd:

's-GRAVENHAGE — Kneuterdijk-Heulstraat, Tel. No. 27.

AMSTERDAM — Stadhouderskade 19, Tel. No. 4698.

J. C. NIEUWSTRATEN,

Juwelier.

Magazijn van Gouden en Zilveren Werken.

Eigen Atelier ook voor reparatiën.

PIET HEINSTRAAT 128, o. d. Zoutmanstr.

Coöperatieve

Amsterdamsche Crediet-, Deposito- en Spaarbank,

Rokin 55, Amsterdam.

Verstrekt VOORSCHOTTEN tegen diverse zekerheid ook aan Ind. ambtenaren en verlofgangers.
Neemt gelden in deposito tegen **5 pCt** 's jaars.

Vraagt Uwen langanan „HIGHSPEED” POETSCRÊME

van de American Company of Chemical Products.

Hoofdagent voor Nederland A. J. A. MUSSERT, *'s-Hertogenbosch.*

Met HIGHSPEED poetst gij Uw zilver, koper en nikkel in een minimum tijd.

J. B. HEIJDEMAN,

CONFISEUR. - PATISSIER.

Valeriusstraat 3, Tel. H. 7857.

Speciaal adres

Zoute Krakelingen.

Familiepension „KERCHER”

Villa „MATHILDE”

Oude Schev. weg 112-114.

Tel. Interc. Schev. 1256 - SCHEVENINGEN

RIPPEN

Pianohandel

PIET HEINSTRAAT 42
ELANDSTRAAT 17.
Tel. 4683.

Verhuren — Stemmen